

DAMIAN ARCZEWSKI

Koło Naukowe Studentów i Doktorantów Historii UKSW
ORCID 0009-0006-4552-6489

ŁUKASZ MILEWSKI

Koło Naukowe Studentów i Doktorantów Historii UKSW
ORCID 0009-0009-0440-8402

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Konflikty religijne na przestrzeni dziejów”, 15 kwietnia 2024 roku

15 kwietnia 2024 roku na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się konferencja zorganizowana przez Sekcję Historii Społecznej Koła Naukowego Studentów i Doktorantów Historii UKSW. Celem wydarzenia było podjęcie refleksji nad tematyką sporów religijnych na przestrzeni dziejów i wpływu, jaki wywarły one na społeczeństwa i proces dziejowy. Poprzez wieki jedną z najczęstszych przyczyn sporów zarówno między jednostkami, jak również całymi społecznościami i narodami były różnice religijne. Chęć obrony czystości i wolności wiary czy, przeciwnie, narzucenia swoich wierzeń religijnych innym potrafiły prowadzić do niepokojów społecznych, prześladowań, a nawet wojen. W historii Rzeczypospolitej Obojga Narodów bez wątpienia jednym z najważniejszych konfliktów na tle religijnym był tumult toruński, którego trzechsetna rocznica stała się pretekstem dla podjętych w czasie konferencji rozważań.

Uroczyste otwarcie konferencji nastąpiło o godzinie 9.00. Ks. prof. dr hab. Waldemar Graczyk, dziekan Wydziału Nauk Historycznych UKSW, otworzył obrady i w krótkim wystąpieniu wykazał znaczenie badań nad konfliktami religijnymi oraz podziękował wszystkim zaangażowanym w organizację wydarzenia. Następnie prezes Koła Naukowego Studentów i Doktorantów Historii UKSW Maciej Biernacki przywitał zebranych gości, wśród których, poza studentami i pracownikami Instytutu Historii UKSW, znajdowali się uczniowie i nauczyciele dwóch warszawskich szkół – XIII Liceum Ogólnokształcącego im. płk. Leopolda Lisa-Kuli i Liceum Ogólnokształcącego Niepublicznego nr 40.

Wystąpienia w trakcie pierwszego panelu prowadzonego przez Macieja Biernackiego dotyczyły historii starożytnej i średniowiecznej. Pierwszym prelegentem był ks. prof. dr hab. Leszek Misiarczyk, który wygłosił referat pod tytułem *Konflikt religijny pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem w I i II w. po Chr.* Wystąpienie przybliżyło podłoże sporu chrześcijańsko-żydowskiego, którego początki przypadają już na czasy apostołskie oraz wykazało znaczenie pierwszych wieków chrześcijaństwa dla jego dalszych relacji z judaizmem. W kolejnym referacie dr Bartłomiej Dźwigała przedstawił historię stosunków między chrześcijanami obrządków wschodnich a łacinnikami w państwach krzyżowych na

Bliskim Wschodzie, skupiając się głównie na przykładzie Akki, jako miasta wzorcowego dla tego regionu.

Po krótkiej przerwie rozpoczął się drugi panel poświęcony historii nowożytnej, prowadzony przez Rafała Siatkowskiego. Referat rozpoczynający tę część obrad wygłosił prof. ucz. dr hab. Dariusz Milewski, który przedstawił tematykę Lig Świętych zawiązywanych przeciw Imperium Osmańskiemu w XVI i XVII w., wyjaśniając przyczyny niepowodzeń tych organizacji, leżące w braku wspólnych celów politycznych ich członków. Następnie prof. dr hab. Jolanta M. Marszalska wygłosiła referat pod tytułem *Księgi, cenzura i płonące stosy*. Pani profesor zwróciła w nim uwagę na problematykę cenzury ksiąg religijnych w nowożytnej Rzeczypospolitej. Poprzez losy kolejnych różnowierczych drukarzy ukazana została rola, jaką dla rozwoju reformacji na ziemiach polskich miała książka, jak również metody walki władz kościelnych i państwowych z jej wpływem. Panel zakończył referat ks. prof. dr hab. Wojciecha Zawadzkiego, dyrektora Instytutu Historii UKSW, pod tytułem *Toruń – miasto dialogu i konfliktu*. Książd Profesor odniósł się w nim do upamiętnianego przez konferencję tumultu toruńskiego, opisując jego przebieg oraz reakcje na niego w kraju i za granicą. Zestawił również tumult z mającym miejsce w Toruniu w 1645 r. *colloquium charitativum* – spotkaniem katolików, luteran i kalwinistów, mającym doprowadzić do pojednania między tymi wyznaniem. Poprzez porównanie okoliczności tych dwóch wydarzeń książd profesor wykazał zmiany, jakie nastąpiły w sytuacji wyznaniowej w Rzeczypospolitej i samym Toruniu w ciągu dzielących je osiemdziesięciu lat.

Kolejny panel prowadzony przez Jakuba Makarewicza rozpoczął referat prof. ucz. dr hab. Rafała Łatki pod tytułem *Pola konfliktu między państwem komunistycznym a Kościołem Katolickim w Polsce „ludowej”*. Wystąpienie przybliżyło relacje, które panowały pomiędzy władzami komunistycznymi w Polsce a Kościołem Katolickim w poszczególnych okresach istnienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Prelegent poruszył problematykę metod stosowanych przez władze komunistyczne wobec instytucji kościelnych oraz form oporu podejmowanego przez Kościół. Następnie prof. ucz. dr hab. Artur Górak wygłosił referat, w którym zaprezentował znaczenie władz Cesarstwa Rosyjskiego w zwalczaniu, prześladowaniu i ostatecznej likwidacji Kościoła greckokatolickiego na ziemiach Królestwa Polskiego w latach 1875-1915. Wskazał również na przykłady oporu wiernych wobec represyjnej polityki rządu. Jako ostatni z wykładowców wystąpił dr Adam Buława, który w referacie pod tytułem *Religijne aspekty konfliktu polsko-rosyjskiego w dobie powstania styczniowego* opowiedział o chrześcijańskiej symbolice używanej w trakcie manifestacji patriotycznych poprzedzających wybuch powstania styczniowego i religijnej motywacji osób w nich uczestniczących.

Ostatni panel prowadzony przez Damiana Arczewskiego był okazją do prezentacji wyników badań studentów i doktorantów należących do koła naukowego. Lic. Łukasz Milewski przybliżył okoliczności zabójstwa biskupa Georgiosa z Aleksandrii w 361 r. jako przykład niestabilnej sytuacji religijnej w sychłkowym okresie Cesarstwa Rzymskiego. Zbliżoną problematyką zajął się lic. Adam Figurski, prezentując referat podsumowujący spór chrześcijański-pogański, który nastąpił po złupieniu Rzymu przez Alaryka w 410 r. Następnie mgr Karol Wilczyński przedstawił referat pod tytułem *Okoliczności konfliktu Zygmunta I z papieżem Hadrianem VI o nominację biskupa płockiego w 1522 r.*, w którym omówił procedury elekcji biskupiej w późnym średniowieczu i wskazał na powiązania sprawy wyboru następcy biskupa Erazma Ciołka z trwającym konfliktem polsko-krzyżackim. Ostatnim z prelegentów był lic. Adrian Regulski, który przedstawił historię katolicko-protestanckich sporów

w obrębie Konfederacji Szwajcarskiej, które ostatecznie doprowadziły do wojny domowej w 1847 r. Obrady zostały zamknięte przez przewodniczącego sekcji historii społecznej KNSiDH UKSW Damiana Arczewskiego, który podsumował wydarzenie i podziękował prelegentom oraz słuchaczom za przybycie.

Szeroki zakres chronologiczny i geograficzny poruszonych w trakcie konferencji zagadnień pozwolił na refleksję nad różnymi aspektami sporów o charakterze religijnym w różnych epokach, dając tym samym możliwość „wejścia” w to niezwykle ważne zagadnienie i zapoznania się z literaturą przedmiotu z nim związaną. Dla przybyłych licealistów była to niepowtarzalna okazja do zapoznania się z ofertą dydaktyczną Instytutu Historii i atmosferą życia akademickiego.